



Hildegartschool in Rotterdam

fotografie Architectenburo Hans Bakker
www.hansbakker.nl

een bron voor ideeën en een plek voor ontwikkeling

De Hildegartschool in Rotterdam is al sinds 1961 gehuisvest aan de Debussylaan. Het oude pand vormde destijds samen met de kerk het hart van de Molenkwartierwijk. De groei van 260 naar 400 leerlingen en de veranderde onderwijsvisie dwongen de school tot nieuwbouw. De onderwijsvormen zijn tegenwoordig zo divers dat er sprake is van verschillende leermiddelen in verschillende groepssamenstellingen op verschillende plekken in het gebouw. De Hildegartschool is van oudsher een school met een open en kleinschalig karakter. Naast vernieuwingen moesten daarom ook vertrouwde waarden behouden blijven in de nieuwbouw, zoals geborgenheid, rust en structuur. De opdracht voor Architectenburo Hans Bakker was om een school te ontwikkelen met multifunctionele aspecten, waarbij uitstraling, volume, rust, transparantie, bereikbaarheid, veiligheid en duurzaamheid maken dat het een fijne plek is om te werken en te leren.



Bij het maken van het ontwerp stonden de leerlingen en leerkrachten centraal. Het is een school geworden dat met het kind meegroeit: een leerschool en tegelijkertijd een speelschool, werkschool en sportschool. "Dat de Stichting Protestants-Christelijk Onderwijs Hillegersberg-Schiebroek (SPCOHS) in zee is gegaan met Architectenburo Hans Bakker komt voort uit een eerdere samenwerking. De renovatie van de Goede Herderschool, die onder hetzelfde schoolbestuur valt, is ook door hen uitgevoerd", vertelt Van Lieshout, bestuurder bouwzaken bij de SPCOHS. "Zij hebben het gevoel van het bestuur en de gebruikers vertaald in het ontwerp, waarbij de vergroting niet ten koste mocht gaan van de uitstraling van een kleinere school. Ze hebben oog voor wat wij willen, voor de omgeving, de werknemers en de gebruikers. Daarbij zijn ze innovatief en goed op de hoogte van de wet- en regelgeving. En niet onbelangrijk: ze blijven daarbij binnen de gestelde budgetten."

"Ik weet nog goed dat bij het programma van eisen de belangrijkste

wensen van de school waren om de school overzichtelijk en laagdrempelig te houden, ondanks de forse groei van het aantal lokalen", zegt architect Dekker van Architectenburo Hans Bakker. "Met de recente thema's als gevolg van de onderwijsvernieuwing en vernieuwende onderwijsvisies hadden we een stimulerende toolset voor het maken van een uniek onderwijsgebouw. Het moest zelfs meer zijn dan een gebouw: een bron van ideeën en een plek voor ontwikkeling." Dekker heeft de eisen vertaald in een kloostermodel waarbij de klassen rondom een hart van gezamenlijke groepsruimten zijn gesitueerd. Met ruimtes voor klassikaal onderwijs, maar ook rustige, veilige, inspirerende en motiverende doe-plekken. "We hebben voor de vormgeving van de buitenkant de aanwezige grote bomen als uitgangspunt genomen. We wilden de kracht van de omgeving behouden en de school en het buitenplein uitnodigend en overzichtelijk maken, zodat er een toegevoegde waarde voor de buurt ontstaat", ligt Dekker het ontwerp toe.



Met de nieuwbouw en functie van de brede school wordt de oude positie als hart van de wijk weer geactualiseerd. De vormgeving van het gebouw grijpt in op deze bijzondere positie. Verdraaiingen in het gebouw maken zichtassen over het terrein en door het gebouw heen mogelijk. Het gebouw is opgedeeld in drie subvolumes welke elke een bouw bevatten. Daarbovenop staat de gymzaal.

meest duurzame basisschool van Nederland

De school is opgebouwd uit lichte en natuurlijke materialen als hout en baksteen. Dit draagt bij aan een gevoel van rust en geborgenheid. De verschillende bouwen in de school onderscheiden zich door elk een eigen kleurgebruik. Door de materialen als baksteen en hout van binnen naar buiten door te laten lopen, wordt de veelzijdigheid van het gebouw onderstreept en de ruimtelijkheid versterkt. Zowel de gekozen materialen voor de buitengevel als voor het interieur zijn naast hun uitstraling gekozen om hun onderhoudsarme karakter. Daarnaast is er expliciet rekening gehouden met duurzaamheid. Van Lieshout: "Duurzaam bouwen is een containerbegrip, maar wij hebben het gekaderd tot het ontwikkelen van een schoon binnenmilieu met lichte en luchtige gangen en hoge plafonds. De exploitatielasten zijn daarbij gekoppeld aan een goed en zuinig energiemanagement."

Naast de warmteterugwinning, warmte-opslag in de bodem en zonnecellen is de school uitgerust met een innovatief systeem dat per ruimte warmte en luchtkwaliteit meet. Vervolgens stuurt het vloerverwarming, lucht, zonwering en verlichting aan middels een verfijnde regelininstallatie. Bouwkundig is dit ondersteund door een concept met veel natuurlijk licht, een passieve oriëntatie op de zon, grasdak, luchtdicht bouwen en hoge isolatie.

Bijzonder is dat de leerlingen in het ontwerp en via de smartboards bewust worden gemaakt van hun duurzame school en geprikkeld worden zelf invloed te hebben op het energieverbruik. Een scorebord geeft aan hoe energiezuinig ze bezig zijn.

Het gebouw scoort een 9.1 volgens GPR-gebouw, dat duurzaamheidsprestaties meet voor woning- en utiliteitsbouw. Daarmee is de school de meest energiezuinige basisschool van Nederland. De ambities van het schoolbestuur om een energiezuinig gebouw met een comfortabel binnenklimaat te realiseren zijn dan ook ruimschoots gehaald. Het bouwteam is er trots op dat deze doelstelling is gehaald zonder subsidie en aanvullende financiering. Door een slimme, integrale opzet van gebouw en installaties is de school gerealiseerd binnen de normbedragen van de overheid.«

oogje in het zeil houden

De school is compact van opzet waardoor er binnen het budget veel extra onderwijsruimte gemaakt kon worden. Daarbij zijn de binnengebieden zo gemaakt dat er veel natuurlijk licht binnenkomt en de school overzichtelijk en transparant is. Met elementen als vides, doorzichten, wisselende hoogtes en daklichten wordt niet alleen licht toegelaten en een ruimtelijk effect bereikt, maar wordt het gebouw ook gemeenschappelijk en levendig. De binnengebieden zijn onderverdeeld en vormen het hart van een bouw. Dekker: "Waar voor de kleuters creatieve speelruimtes zijn, is er voor de bovenbouw meer ruimte voor ict-voorzieningen."

De kleuters, middenbouw en bovenbouw zijn in segmenten op elkaar gericht met een eigen opgang. Hierdoor is er meer ruimte voor ontmoetingen en wordt er een onderling verband geschept. "Rust, veiligheid en geborenheid in de klas, met daaromheen ruimtes met extra prikkels voor inspiratie en motivatie, zo uitgewerkt dat het niet ten koste gaat van de bereikbaarheid en toegankelijkheid voor ouders of andere gebruikers", vat Dekker kort samen. De lerarenkamers zijn aan het schoolplein gesitueerd, zodat er een oogje in het zeil gehouden kan worden.

Ondanks dat het gebouw drie hoofdgebruikers kent (een basisschool,

BSO en gymzaal) oogt het niet als een optelsom van drie gebruikers. De hoofdgebruikers kunnen het gebouw zelfstandig gebruiken, maar door de opzet van het ontwerp kunnen de deelgebruikers ook gebruik maken van elkaars voorzieningen en gebouwinstallaties. Dit is zo uitgewerkt dat het gebouw oogt als één ruimtelijk geheel. De onderlinge scheidingen zijn nergens voelbaar, integendeel: school, kinderopvang, peuterspeelzaal en sport versterken door elkaars aanwezigheid de ruimtelijke en functionele dynamiek van het gebouw. Tegelijkertijd zijn de verschillende functies ook onafhankelijk van elkaar te gebruiken zodat bijvoorbeeld de gymzaal bij avondgebruik buiten de school om toegankelijk is.

<i>bruto vloeroppervlak</i>	■ 2.886 m ²
<i>bouwperiode</i>	■ 2011-2012
<i>gebruiker</i>	■ SPCOHS
<i>datum ingebruikname</i>	■ augustus 2012
<i>architectenbureau</i>	■ Architectenburo Hans Bakker
<i>projectarchitect</i>	■ Marc Dekker
<i>overige projectteamleden</i>	■ Hans Bakker, Arend Jespers, Ben Overgaauw
<i>relevante adviseurs</i>	■ Autarkis te Holten; Raadgevend Ingenieursburo Van Dijke te Alphen aan den Rijn
<i>aannemer</i>	■ Bouwbedrijf Boot te Breda; Van Dorp Installaties te Rotterdam